

Political Economy

رویکردهای متفاوت به تعریف اقتصاد سیاسی طی قرن بیستم میلادی در کتاب راهنمای اقتصاد سیاسی آکسفورد (۲۰۰۶)، The Oxford Handbook of Political Economy، در دو دسته کلی طبقه‌بندی شده است: در رویکرد اول، اقتصاد سیاسی به عنوان حوزه مطالعه رابطه دوسویه اقتصاد و سیاست در نظر گرفته می‌شود؛ در مقابل، رویکرد دوم بر تعمیم متدلوژی اقتصاد به سیاست تأکید داشته و اقتصاد سیاسی را به صورت «به‌کارگیری متدلوژی اقتصاد در تحلیل رفتار سیاسی و نهادها» تعریف می‌کند (وینگاست و ویتمن، ۲۰۰۶-۲۰۰۶، Weingast and Wittman). اما تمرکز آنچه در کتب درسی از آن با عنوان «اقتصاد سیاسی جدید» نام برده می‌شود بر پیامدهای اقتصادی سیاست است. به عبارت دیگر، اقتصاد سیاسی جدید در پی پاسخ به این پرسش است که سیاست چگونه بر پیامدهای اقتصادی تأثیر می‌گذارد.

نگرش متعارف به اقتصاد این فرض ضمنی اما مهم را در زمینه سیاست‌گذاری اقتصادی در خود نهفته دارد که در صورت یافته شدن یک سیاست اقتصادی بهینه، این سیاست به طور حتم اجرا خواهد شد. بنابراین، سیاست‌گذاری اقتصادی به یک مسئله تکنیکی یا محاسباتی فروکاسته می‌شود. در مقابل، نقطه آغازین اقتصاد سیاسی جدید آنجاست که سیاست‌های اقتصادی اجرا شده در عمل غالباً متفاوت از سیاست‌های بهینه هستند.

اقتصاد سیاسی جدید بدین موضوع می‌پردازد که با وجود تضاد منافع در میان بازیگران اقتصادی، تصمیم‌های اقتصادی «جمعی»-Collective- در یک جامعه چگونه اتخاذ می‌شوند و چه پیامدهای اقتصادی دارند (Drazon, 2000). در این معنا، سیاست (Politics) مکانیسمی است که فرایند تصمیم‌گیری جمعی در چارچوب آن صورت می‌گیرد.

بنابراین، اقتصاد سیاسی جدید به این موضوع می‌پردازد که قیود سیاسی چگونه گزینه‌های سیاست‌گذاری انتخاب‌شده در سطح جامعه را توضیح می‌دهند.

پرسون و تابلینی ریشه‌های اقتصاد سیاسی جدید را نظریه اقتصاد کلان، نظریه انتخاب عمومی (Public Choice) و مبحث تحلیل نمادین در علوم سیاسی (Formal Analysis in Political Science) می‌دانند. در نگاه آنها اقتصاد سیاسی جدید، همانند دانش سیاست، به مطالعه انتخاب جمعی و نهادهای سیاسی می‌پردازد؛ اما، به عنوان بخشی از علم اقتصاد، در پی درک پیامدهای اقتصادی سیاست است. به عبارت دیگر، اقتصاد سیاسی، ابزارهای اصلی تحلیل خود را از علم اقتصاد وام گرفته و گزینه‌های سیاست‌گذاری را به عنوان پیامد تعادلی برهم‌کنش استراتژیک میان آحاد اقتصادی عقلایی الگوسازی می‌کند (Persson and Tabelini, 2000). به طور خلاصه، اقتصاد سیاسی جدید واجد دو مشخصه است: اول، در قیاس با اقتصاد متعارف که در آن سیاست‌های اقتصادی داده شده و برون‌زا فرض می‌شوند، در دانش اقتصاد سیاسی جدید، سیاست‌های اقتصادی، به عنوان برون‌داد رفتار منفعت‌طلبانه سیاست‌مداران معرفی می‌شوند. دوم، در قیاس با اقتصاد متعارف که در آن چنین فرض می‌شود که سیاست‌های اقتصادی به وسیله بیشینه‌سازی یک تابع رفاه اجتماعی تعیین می‌شوند، اقتصاد سیاسی، گزینه‌های سیاست‌گذاری اقتصادی را پیامد تعادلی نهادها و فرایندهای سیاسی در نظر می‌گیرد (Saint-Paul, 2000).

اقتصاد سیاسی جدید در حقیقت دانش مطالعه بده-بستان سیاسی و پیامدهای آن است. این بده-بستان از آنجا ناشی می‌شود که تصمیمات سیاسی دارای اثرات بازتوزیعی هستند. این تصمیمات لزوماً به معنای بهتر شدن وضعیت «مطلق» برخی از بازیگران به قیمت بدتر شدن «مطلق» وضع دیگران نیستند، بلکه نوعاً چنانچه تصمیمات سیاسی کارای پرتو (Pareto Efficient) نیز باشند، به هر حال برخی از بازیگران بیش از دیگران بهره‌مند خواهند شد. دلیل دیگر

وجود این بده- بستان آن است که سیاست گذار در بیشتر موارد با محدودیت بودجه مواجه است. بنابراین، به همان میزان که به یک هدف دست می‌یابد احتمال دستیابی وی به سایر اهداف کاهش می‌یابد. در این معنا، سیاست چگونگی حل مسئله بده- بستان میان اهداف متعارض بوده و دانش اقتصاد سیاسی به بررسی پیامدهای اقتصادی آن می‌پردازد (Drazen, 2000).

فرضیه بنیادین اقتصاد سیاسی جدید آنست که کنش‌های دولت‌ها را باید به‌عنوان پیامد نیروهای سیاسی که دولت‌ها را قادر به تحصیل و حفظ قدرت می‌کنند، درک کرد. بنابراین، بخش بزرگی از ادبیات کنونی اقتصاد سیاسی، بر نقش نهادهای گوناگون سیاسی در شکل‌دهی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و تأثیر آن بر اقتصاد تمرکز دارد. این ادبیات در دو کتاب درسی دریزن (۲۰۰۰) -ibid-، اقتصاد سیاسی در اقتصاد کلان (Political Economy in Macroeconomics)، و پرسون و تابلینی (۲۰۰۰) (Persson and Tabellini, 2000)، اقتصاد سیاسی: توضیح سیاست‌گذاری اقتصادی (Political Economy: Explaining Economic Policy)، است. بخش بزرگی از ادبیات اقتصاد سیاسی به بسط الگوهایی اختصاص دارد که در آنها تنها مجموعه افراد، ترجیحات آنها و نیز مجموعه تکنولوژی‌های مرتبط با فرایند سیاسی داده شده بوده و رفتار رأی‌دهندگان، سیاست‌مداران، احزاب سیاسی، گروه‌های ذی‌نفع، دولت‌ها و درنهایت سیاست‌گذاری‌ها خروجی‌های تعادلی این الگوها هستند. در ادامه یک طبقه‌بندی کلی از این الگوها را ارائه دهیم.

۲-۱. رأی‌دهی

الگوهای اقتصاد سیاسی تلاش می‌کنند تا به دو پرسش بنیادین پاسخ دهند: اول، شهروندان به چه دلیل رأی می‌دهند؟ و دوم، رأی‌دهندگان چگونه رأی می‌دهند؟ نقطه شروع پژوهش‌های نظری در مورد مشارکت

رأی‌دهندگان به‌وسیله داونز (۱۹۵۷) (Turnout)، (Calculus of Voting) و در چارچوب «ریاضیات رأی‌دهی» (۱۹۶۷) (Riker and Tullock, 1967) و ریکر و اردشووک (۱۹۶۸) (Ordeshook, 1968) توسعه داده شده است. الگوهای جدیدتر را می‌توان در سه دسته الگوهای رأی‌دهنده محوری (Pivotal-Voter Models) (پالفری و رزنتال، ۱۹۸۳، ۱۹۸۵) (Palfrey and Rosenthal, 1983, 1985)، لیدیارد، بورگرز، (۲۰۰۴) (Ledyard, 1984)، الگوهای رأی‌دهنده اخلاقی (Ethical-Voter Models) (هاراسانی، ۱۹۸۰-۱۹۸۰) (Harasanyi, 1980-1980)، فدرسن و ساندرونی، (۲۰۰۶) (Feddersen and Sandroni, 2006)، کوئیت و کانلین، (۲۰۰۴) (Coate and Conli, 2004) و الگوهای رأی‌دهنده غیرقطعی (Uncertain-Voter Models) (فدرسن و پسندورفر، ۱۹۹۶، ۱۹۹۹) (Feddersen and Pesendorfer, 1996, 1999)، ماتسوساکا، (۱۹۹۵) (Matsusaka, 1995)، دگان و مرلو، (۲۰۱۱) (Degan and Merlo, 2011) تقسیم‌بندی کرد. در پاسخ به پرسش دوم، ادبیات اقتصاد سیاسی به این موضوع پرداخته است که آیا شهروندان «خالصانه» (Sincerely) یا «استراتژیک» رأی می‌دهند (آستن-اسمیت و بنکس، ۲۰۰۵) (Austen-Smith and Banks, 2005)؛ دگان و مرلو، (۲۰۰۷، ۲۰۰۹) (Degan and Merlo, 2007, 2009).

یکی دیگر از رویکردهای رایج کنونی در الگوسازی چگونگی رأی‌دهی شهروندان، الگوهای رأی‌دهی تصادفی (Probabilistic Voting Models) است که نخستین بار به‌وسیله لیندبک و وی‌بال (۱۹۸۷) (Lindbeck and Weibull, 1987) پیشنهاد شد. در این رویکرد چنین فرض می‌شود که ترجیحات رأی‌دهندگان در معرض شوک ایدئولوژیک مختص گروه‌های گوناگون جامعه و نیز شوک محبوبیت عام سیاست‌مداران قرار دارد. این ابزار ساده در

۲-۳. احزاب

در ادبیات اقتصاد سیاسی برای کارکرد احزاب سیاسی دلایلی نظیر انتخاب مرام‌های سیاست‌گذاری (لوی، ۲۰۰۴ - Levy, 2004)؛ مورلی، ۲۰۰۴ (Morelli, 2004)؛ تستا، ۲۰۱۰ (Testa, 2010)؛ انتخاب سیاست‌مداران و کاندیداها (کایلا و تیرول، ۲۰۰۲ - Caillaud and Tirole, 2002)؛ سیندر و تینگ، ۲۰۰۲ (Synder and Ting, 2002)؛ ماتوزی و مرلو، ۲۰۰۸ (Mattozzi and Merlo, 2008)؛ سازمان‌دهی و هماهنگی کمپین‌های اقتصادی (اوزبورن و تورکی، ۲۰۰۸ - Osborne and Tourky, 2008)؛ شکل‌دهی ائتلاف‌های چانه‌زنی در مجلس قانون‌گذاری (جکسون و موسل، ۲۰۰۲ - Jackson and Moselle, 2002) و نظم‌دهی به رفتار نمایندگان انتخاب‌شده (هارینگتون، ۱۹۹۲ - Harrington, 1992) ارائه شده است.

۲-۴. گروه‌های ذی‌نفع

گروه‌های ذی‌نفع و چگونگی اثرگذاری آنها بر انتخابات و سیاست‌های تعادلی، در چارچوب نظریه‌های لابی‌کردن و اعانه‌های انتخاباتی (Campaign Contribution) یکی از سرفصل‌های مهم در ادبیات اقتصاد سیاسی محسوب می‌شود. این الگوها غالباً برپایه مطالعه گروسمن و هلپمن (۱۹۹۴) (Grossman and Helpman, 1994) استوار هستند که مسئله لابی‌کردن را به‌صورت یک مزایده که در آن سیاست‌ها توسط بالاترین پیشنهاددهنده تعیین می‌شوند، الگوسازی کرده‌اند. از همین رو، پیامدهای سیاست‌گذاری منعکس‌کننده میل به پرداخت لابی‌های سازمان‌یافته هستند. این رویکرد نسبت به الگوهای قدیمی‌تر که نوعاً از یک «تابع اثرگذاری» (Influence Function) برای الگوسازی استفاده می‌کردند، از قابلیت توضیح‌دهی بالاتری برخوردار است.

تحلیل استراتژی‌های سیاسی بسیار مفید بوده و برای نمونه، پرسون و تابلینی (۲۰۰۰) (Persson and Tabellini, 2000) در کتاب خود آن را به‌صورت گسترده مورد استفاده قرار داده‌اند.

۲-۲. سیاست‌مداران

بخش مهمی از پژوهش‌های اولیه در اقتصاد سیاسی در الگوسازی رفتار سیاست‌مداران در پی پاسخ به این پرسش بوده است که محرک سیاست‌مداران چیست.

یک سنت دیرینه در اقتصاد سیاسی، که با مطالعات داونز (۱۹۵۷) آغاز می‌شود، چنین فرض می‌کند که هدف اصلی سیاست‌مداران پیروزی در انتخابات است. براین‌اساس، کاندیداهای «فرصت‌طلب» (Opportunistic) سیاست‌های پیشنهادی خویش را به‌گونه‌ای انتخاب می‌کنند که رضایت انتخاب‌کنندگان را فراهم کرده و بدین ترتیب احتمال پیروزی خود در انتخابات را بیشینه کنند. رویکرد جایگزین با عنوان «پارادایم حزبی» (Partisan Paradigm) در برابر پارادایم داونزی ارائه شده است (هیبز، ۱۹۷۷ - Hibbs, 1977)؛ ویت‌من، ۱۹۷۷، ۱۹۸۳ - Wittman, 1977, 1983)؛ و آلسینا، ۱۹۸۸ - Alesina, 1988). در رویکرد جایگزین، کاندیداها سیاست‌های پیشنهادی خود را براساس به‌دستان میان ترجیحات خویش و تمایل به پیروزی در انتخابات برمی‌گزینند. یک نقطه عطف در ادبیات اقتصاد سیاسی در این زمینه زمانی رخ داد که پژوهشگران شروع به نقد این فرض اساسی کردند که تعداد کاندیداهای سیاسی در حال رقابت، برون‌زا است. این نقد بخش اعظم پژوهش‌های جاری در این رابطه را تعریف کرده و پارادایم «شهروند-کاندیدا» (Citizen-Candidate Paradigm) را بنیان‌گذارده است (اوزبورن و اسلیوینسکی، ۱۹۹۶ - Osborne and Slivinski, 1996)؛ بسلی و کوئیت، ۱۹۹۷ (Besley and Coate, 1997).

۵-۲. دولت

نهادی که در نهایت سیاست‌های اقتصادی را اجرا می‌کند دولت است. در دموکراسی‌های ریاستی مسئول اجرایی (رئیس‌جمهور) به‌طور مستقیم به‌وسیله شهروندان انتخاب می‌شود. بنابراین، بررسی دولت به‌عنوان یک نهاد تعادلی درون‌زا از تحلیل رفتار رأی‌دهندگان، سیاست‌مداران و احزاب مشتق می‌شود. در مقابل، در دموکراسی‌های پارلمانی مسئول اجرایی (کابینه) دستورکار (Mandate) خود را از مجلس گرفته و در برابر آن نیز مسئول است. این امر دلالت دارد بر اینکه اعضای دولت و در نتیجه، سیاست‌های اقتصادی تعادلی، تنها با رأی مردم انتخاب نمی‌شوند، بلکه نتیجه یک فرایند چانه‌زنی میان اعضای مجلس هستند. با توجه به این امر بیشتر ادبیات اقتصاد سیاسی در مورد چگونگی شکل‌گیری و انحلال درون‌زای دولت بر دموکراسی‌های پارلمانی متمرکز است و دولت را به‌عنوان پیامد تعادلی یک بازی چانه‌زنی چند-مرحله‌ای میان احزاب در نظر می‌گیرد. این ایده نخستین بار به‌وسیله ریکر (۱۹۶۲) (Riker, 1962) پیشنهاد شده و در ادامه در پژوهش‌های آستن-اسمیت و بنکس (۱۹۸۸) (Austen-Smith and Baron and Ferejohn, 1989)، بارون و فرجان (۱۹۸۹) (Baron and Ferejohn, 1991)، بارون (۱۹۹۱، ۱۹۹۳) (Baron, 1991)، بارون و درمیر (۲۰۰۱) (Baron and Diermeier, 1993)، و پرسون، رونالد و تابلینی (۲۰۰۷) (Persson, 2001) و پرسون، رونالد و تابلینی (۲۰۰۷) (Persson, 2001) بسط داده شد.

نکات پایانی

در پایان لازم به ذکر است که رویکرد اقتصاد سیاسی جدید با نقدهایی نیز همراه بوده است. شاون-پاول (۲۰۰۰) (Saint-Paul, 2000) نقیصه‌های ادبیات جاری اقتصاد سیاسی جدید را در سه دسته طبقه‌بندی می‌کند. اول، اقتصاد سیاسی جدید، که فرض عقلانیت را به حوزه‌ای فراتر از اقتصاد تعمیم می‌دهد. دوم، که نظریه‌ها در اقتصاد سیاسی

جدید بسیار جلوتر از اندازه‌گیری‌ها حرکت می‌کنند. این موضوع از مشکلات تجربی ناشی از تغییر نکردن‌های زیاد نهادها در طی زمان و نیز دشواری کمی کردن بسیاری از متغیرها مانند ناپایداری سیاسی، دولت‌های ائتلافی یا سیستم‌های انتخاباتی ناشی می‌شود. در نهایت، استناد منابع اقتصاد سیاسی جدید به مثال‌های خاص در چارچوب الگوهای ساده مجرد است. در این معنا، بسیاری از نتایج تنها با تغییر فرض‌ها تغییر کرده و نگاشت نتایج الگوها به پدیده‌های دنیای واقعی که در پی توضیح آنها هستند، غالباً روشن نیست. به‌هرحال، اقتصاد سیاسی جدید در قیاس با حوزه‌های همتای خویش در اقتصاد متعارف نظیر اقتصاد کلان، دانشی جوان است و گرچه کمبودهای فوق بیانگر بخشی از دشواری‌های پژوهش در این حوزه است، اما در عین حال نشان‌دهنده گسترده موضوعات دست‌نخورده در مطالعات اقتصاد سیاسی جدید است.

کتاب‌شناسی

- Alesina, Alberto. "Credibility and Policy Convergence in a Two-Party System with Rational Voters," *American Economic Review*, vol. 78, 1988, pp. 796-806.
- Austen-Smith, David & Banks, Jeffery. "Elections, Coalitions, and Legislative Outcomes," *American Political Science Review*, vol. 82, 1988, pp. 405-422.
- Austen-Smith, David & Banks, Jeffery. *Positive Political Theory II: Strategy and Structure*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2005.
- Baron, David. "A Spatial Bargaining Theory of Government Formation in Parliamentary Systems," *American Political Science Review*, vol. 85, 1991, pp. 137-164.
- Baron, David. "Government Formation and Endogenous Parties," *American Political Science Review*, vol. 87, 1993, pp. 34-47.
- Baron, David & Diermeier, Daniel. "Elections, Governments, and Parliaments in Proportional Representation Systems," *Quarterly Journal of Economics*, vol. 116, 2001, pp. 933-967.
- Baron, David & Ferejohn, John "Bargaining in Legislatures," *American Political Science Review*, vol. 83, 1989, pp. 1181-1206.
- Besley, Timothy & Coate, Stephen. "An Economic Model of Representative Democracy," *Quarterly Journal of Economics*, vol. 112, no. 1, 1997, pp. 85-114.
- Borgers, Tilman. "Costly Voting," *American Economic Review*, vol. 94, no. 1, 2004, pp. 57-66.

- of Economics, vol. 111, no. 1, 1996, pp. 65-96.
- Palfrey, Thomas & Rosenthal, Howard "A Strategic Calculus of Voting," *Public Choice*, vol. 41, 1983, pp. 7-53.
- Palfrey, Thomas & Rosenthal, Howard "Voters Participation and Strategic Uncertainty," *American Political Science Review*, vol. 79, 1985, pp. 62-78.
- Persson, Torsten & Roland, Gerard & Tabellini, Guido. "Electoral Rules and Government Spending in Parliamentary Democracies," *Quarterly Journal of Political Science*, vol. 2, 2007, pp. 155-88.
- Persson, Torsten & Tabellini, Guido. *Political Economics: Explaining Economic Policy*, Cambridge MA: MIT Press, 2000.
- Riker, William. *The Theory of Political Coalitions*, New Haven: Yale University Press, 1962.
- Riker, William & Ordeshook, Peter. "A Theory of the Calculus of Voting," *American Political Science Review*, vol. 62, no. 1, 1968, pp. 25-42.
- Testa, Cecilia. "Party Polarization and Electoral Accountability," Unpublished Manuscript, Royal Holloway University of London, 2010.
- Tullock, Gordon. *Toward a Mathematics of Politics*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 1967.
- Weingast, Barry & Wittman, Donald. "The Reach of Political Economy," in Weingast, Barry & Wittman, Donald [eds]. *The Oxford Handbook of Political Economy*, New York: Oxford University Press, 2006, pp. 3-25.
- Wittman, Donald. "Candidates with Policy Preferences: A Dynamic Model," *Journal of Economic Theory*, vol. 14, 1977, pp. 180-189.
- Wittman, Donald. "Candidate Motivation: A Synthesis of Alternative Theories," *American Political Science Review*, vol. 77, 1983, pp. 142-157.

مسعود نیلی

هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف

- Caillaud, Bernard & Tirole, Jean "Parties as Political Intermediaries," *Quarterly Journal of Economics*, vol. 117, no. 4, 2002, pp. 1453-1489.
- Coate, Stephen & Conlin, Michae. "A Group Rule-Utilitarian Approach to Voter Turnout: Theory and Evidence," *American Economic Review*, vol. 94, no. 5, 2004, pp. 1476-1504.
- Degan, Arianna & Merlo, Antonio. "Do Voters Vote Sincerely?," NBER Working Papers, no. 12922, 2007.
- Degan, Arianna & Merlo, Antonio. "A Structural Model Of Turnout And Voting in Multiple Elections," *Journal of the European Economic Association*, vol. 9, 2011, pp. 209-245.
- Downs, Anthony. *An Economic Theory of Democracy*, New York: Harper Collins, 1957.
- Drazen, Allan. *Political Economy in Macroeconomics*, Princeton: Princeton University Press, 2000.
- Feddersen, Timothy & Pesendorfer, Wolfgang. "The Swing Voter's Curse," *American Economic Review*, vol. 86, no. 3, 1996, pp. 408-424.
- Feddersen, Timothy & Pesendorfer, Wolfgang. "Abstention in Elections with Asymmetric Information and Diverse Preferences," *American Political Science Review*, vol. 93, no. 2, 1999, pp. 381-398.
- Feddersen, Timothy & Sandroni, Alvaro "A Theory of Participation in Elections," *American Economic Review*, vol. 96, no. 4, 2006, pp. 1271-1282.
- Grossman, Gene & Helpman, Elhanan. "Protection for Sale," *American Economic Review*, vol. 84, 1994, pp. 833-850.
- Harrington, Joseph Jr. "The Role of Party Reputation in the Formation of Policy," *Journal of Public Economics*, vol. 49, 1992, pp. 107-121.
- Hibbs, Douglas. "Political Parties and Macroeconomic Policy," *American Political Science Review*, vol. 71, no. 4, 1977, pp. 1467-1487.
- Jackson, Matthew & Moselle, Boaz. "Coalition and Party Formation in a Legislative Voting Game," *Journal of Economic Theory*, vol. 103, 2002, pp. 49-87.
- Ledyard, John. "The Pure Theory of Large Two-Candidate Elections," *Public Choice*, vol. 44, 1984, pp. 7-41.
- Levy, Gilat. "A Model of Political Parties," *Journal of Economic Theory*, vol. 115, 2004, pp. 250-277.
- Lindbeck, Assar & Weibull, Jorgen. "Balanced Budget Redistribution as the Outcome of Political Competition," *Public Choice*, vol. 52, 1987, pp. 273-297.
- Matsusaka, John. "Explaining Voter Turnout Patterns: An Information Theory," *Public Choice*, vol. 84, 1995, pp. 91-117.
- Mattozzi, Andrea & Merlo, Antonio. "Political Careers or Career Politicians?" *Journal of Public Economics*, vol. 92, 2008, pp. 597-608.
- Osborne, Martin & Tourky, Rabee. "Party Formation in Single-Issue Politics," *Journal of the European Economic Association*, vol. 6, no. 5, 2008, pp. 974-1005.
- Osborne, Martin & Slivinski, Al. "A Model of Political Competition with Citizen-Candidates," *Quarterly Journal*